

Daně, daně DANĚ

Daně, daně DANĚ

i S T A R

Obsah

Předmluva	7
PROČ JE ČESKÝ DAŇOVÝ SYSTÉM VE ŠPATNÉ KONDICI?	9
<i>Simona Hornochová</i>	10
CO KONKRÉTNĚ POTŘEBUJEME ZMĚNIT?	13
<i>Vladimír Štípek</i>	14
<i>Martin Fassmann</i>	16
<i>Eva Zamrazilová</i>	18
<i>Marek Kapička</i>	19
TRENDY DAŇOVÉ POLITIKY V EVROPĚ	23
<i>Tomáš Meravý: Slovenská cesta</i>	24
<i>Petr Zahradník: Trendy daňové politiky v Evropě a porovnání s ČR</i>	29

Vážení čtenáři,

děkuji za to, že držíte už čtvrtou brožuru Institutu moderní politiky iSTAR k jednomu z největších témat odborné i politické diskuze – k daním. Jak mi napsal jeden náš podporovatel (či možná spíš „sledovatel“), při názvu konference i brožury se náš kreativec moc nenadřel, nazvali jsme ji prostě „Daně, daně, daně“. Konference na toto téma se uskutečnila 15. ledna 2020, dávno před koronavirovou krizí, dávno před tím, než předpokládaný schodek rozpočtu vyskočil na neuvěřitelných 300 mld. Kč.

V brožure, která se věnovala budoucnosti důchodového systému, jsem široce popisovala, jak náročné toto téma je. Daňová politika je náročná stejně a jde s tou důchodovou ruku v ruce. Z čeho jiného to totiž v dnešním stavu našich veřejných financí platit.

I tentokrát se nám podařilo oslovit zástupce jak myšlenkových proudů, tak představitele různých institucí, které mají k daním co povědět. Měla jsem z toho radost, stejně jako z plného sálu v Schebkově paláci, který díky své historii pevně spjaté s veřejnými financemi poskytl zajímavé pozadí pro řešení otázky „jak to všechno zaplatíme“.

Odpověď není jednoduchá, byť je tato brožura ze všech našich dosud vydaných nejméně obsáhlá. Hlavními principy toho správného řešení jsou však jednoduchost, srozumitelnost a předvídatelnost. Dou-

fám, že se takové daňové politiky České republiky jednou dočkáme, krize nekrize.

Hodně štěstí při čtení a ještě jednou děkuji za vaši přetrvávající podporu.

Barbora Urbanová je od prosince 2018 ředitelkou think-tanku Institut moderní politiky iSTAR. Vystudovala obor politologie na VŠE v Praze, nyní pokračuje v doktorském studiu. Dlouhodobě pracuje pro Víta Rakušana, současného předsedu hnutí Starostové a nezávislí. V rámci svých studentských aktivit spoluzaložila spolek Stučák, který se zabývá pořádáním interaktivních workshopů vysokoškolskými studenty společen-

ských věd. S workshopy objela střední školy po celé České republice, za tyto aktivity byla v roce 2019 oceněna cenou Gratias Tibi od Člověka v tísni. V roce 2019 byla finalistkou ceny Eduína. Od roku 2018 je zastupitelkou středočeské obce Dolní Břežany, ve které se i narodila.

PROČ JE ČESKÝ DAŇOVÝ SYSTÉM VE ŠPATNÉ KONDICI?

Simona Hornochová je česká daňová poradkyně, od února 2014 do prosince 2015 působila jako náměstkyně ministra financí ČR pro oblast daní a cel. Vystudovala obor finanční podnikání na Ekonomicko-správní fakultě Masarykovy univerzity v Brně, kde získala titul inženýrky. Angažuje se v Komoře daňových poradců ČR, jejíž členkou se stala v roce 1997, od roku 2012 je členkou prezidia komory.

Podle Simony Hornochové jsou daně velmi přesahový obor. Daňový systém České republiky by byl v lepší kondici, kdybychom se více soustředili na určité klíčové oblasti. Úplně nejvíce je potřeba zlepšit naši daňovou politiku. Daně jsou nástroj, kterým můžeme formovat naši zemi, a proto bychom měli jako společnost vědět, kam chceme, aby se naše země ubírala, uvedla Hornochová.

Daně samy o sobě nestačí, je nutné je promítnout i do ostatních oborů, se kterými jsou provázané. Systém daní se musí pravidelně kontrolovat, v případě chyb hledat jejich příčiny a nejrozumnější řešení. Důležitým úkonem je hodnocení kladů daňového systému.

Dále se Hornochová věnovala také investičním fondům či kapitálovým trhům. Česká republika se údajně chtěla inspirovat Lucemburskem, které uspělo díky poskytování služeb investičním fondům bravurně spravujícím velké objemy privátních peněz. U nás však tato taktika neuspěla, ale vedla pouze k odlivu daní. Důležitým tématem byly daňové odpočty na vědu a výzkum, protože zákon o těchto odpočtech byl nedávno novelizován.

Jako další výraznou chybu našeho daňového systému uvedla Hornochová zákon o daních z příjmu z 90. let, který je zastaralý a nesrozumitelný. Pokud chceme změnit náš daňový systém, musíme se umět dívat vpřed a vnímat změny v naší ekonomice. Poplatníkům by stát měl co nejdříve dát určitou právní jistotu. Velkým přínosem pro společnost by byla větší transparentnost ze strany vlády. Měli bychom obnovit důvěru v to, že správa daní je vykonávána korektně, což by vedlo například ke snížení

Věděli jste,

že podle výzkumů je český systém firemních daní jedním z nejsložitějších v Evropě?

i S T A R
INSTITUT MODERNÍ POLITIKY

Věděli jste,

že 1 % lidí vlastní 48 % světového bohatství?

i S T A R
INSTITUT MODERNÍ POLITIKY

tzv. „daňových chyb“ podnikatelů. Na konci svého výstupu Hornochová negativně zhodnotila poslední dvě daňové novely v době konference aktuálně projednávané v Poslanecké sněmovně, které prý problémy daňového systému dostatečně neřeší.

CO KONKRÉTNĚ POTŘEBUJEME ZMĚNIT?

Vladimír Štípek působí jako ekonom a analytik ve Svazu průmyslu a dopravy České republiky.

Vladimír Štípek začal svou prezentaci pěti základními body a zároveň odpověďmi na otázku, co konkrétně potřebujeme změnit – klientský přístup, nezvyšování daní a jejich stabilitu, vážení si pozitivních změn, nespojovat pozitivní změny s komplikacemi a posledním bodem bylo to, co tedy konkrétně chceme – pozitivní impuls. Řazení těchto bodů je relevantní jejich významnosti pro podnikatele. Následně se Štípek věnoval každému bodu individuálně.

V prvním bodě zmínil pyramidu OECD rozdělující plátce a poplatníky do čtyř skupin. První skupina nemá s platbou daní žádné problémy. Druhá skupina daně platí, ale občas se u nich vyskytne chyba v administrativě. Právě této skupině by měla vláda poskytnout poradenství. Třetí skupina daně platit nechce, ale bojí se postihu – u těchto subjektů by bylo potřeba zvýšit kontroly ze strany Finanční správy. Poslední skupinou jsou subjekty, které daně neplatí a ani platit nechtějí a zde by měl stát využít moci svých zákonů.

A co konkrétně je podle Vladimíra Štípky nutné změnit? Jsme údajně na začátku menšího ekonomického růstu, tudíž zvýšením daní podnikatelům stát nepomůže. Pozitivně Štípek hodnotí změny u digitální daně. Na druhou stranu mnoho provedených změn v oblasti daní je provedeno s negativy. Na závěr se Štípek věnoval problému kontrol

Finanční správy převážně „pocitivých“ podnikatelských subjektů namísto zaměření se na ty problémové a nedostatečné využití pravomocí Finanční správy.

Věděli jste,

že zjednodušení daňového systému
měla ve svém programu každá vláda
od roku 1992?

i S T A R
INSTITUT MODERNÍ POLITIKY

Inženýr **Martin Fassmann** je vedoucím makroekonomického oddělení Českomoravské konfederace odborových svazů. Působil jako poradce ministrů a předsedů vlády, včetně premiéra Bohuslava Sobotky.

Podle Martina Fassmanna je zásadním problémem českého daňového systému jeho neprůhlednost a nesrozumitelnost pro obyčejného člověka. 27 let od poslední daňové reformy je systém prokán složitými reformami a nespočtem novelizací. Existují extrémní privilegia pro určité skupiny společnosti, která naopak znevýhodňují skupiny jiné. Struktura daní se zásadním způsobem změnila, i když na povrchu je daňový systém České republiky v podstatě stejný, kromě zrušení některých majetkových daní. Došlo k daňovému zatížení zaměstnanců, zatímco OSVČ platí daně velice nízké. Extrémně vzrostly daně pro občany důchodového věku. V našem systému existují velká privilegia – „být zdaněn jinak než ostatní“. Tímto problémem se však nezabývá téměř nikdo i přes jeho závažnost. Výsledkem daňových reforem je tedy zásadní narušení daňové spravedlnosti ve společnosti.

Dále se Fassmann zabýval pokladním plněním státního rozpočtu, kde jsou již zmiňované rozdíly velmi znatelné. 67 % celkového daňového inkasa souvisí se mzdami. Na dalších 20 % se podílejí penzisté. Posledních 13 % tvoří zdanění korporací a osob samostatně výdělečně činných.

Česká republika nutně potřebuje kompletní daňovou reformu – ve všech daních včetně pojistného. Dalším nutným krokem je srozumitel-

nost a zjednodušení případného nového daňového systému. Důležitá je také revize administrativních procesů týkajících se daní pro zaměstnavatele, protože usnadnění administrativy by znamenalo méně chyb v odvodu daní. K modernizaci daňového systému by mohla také přispět veřejná „daňová statistika“ vedená Ministerstvem financí, která by přinesla možnost podívat se, jak se na financování státu podílejí ostatní skupiny obyvatelstva.

Věděli jste,

že podle Světové banky v roce 2016
potřeboval průměrný podnikatel v ČR
na splnění daňových povinností 236 hodin
a v roce 2017 jen 230 hodin?

i S T A R
INSTITUT MODERNÍ POLITIKY

Eva Zamrazilová je přední česká ekonomka, která od ledna 2018 předsedá Národní rozpočtové radě. Vystudovala Národohospodářskou fakultu Vysoké školy ekonomické v Praze, kde získala inženýrský titul. Později obohatila své vzdělání ještě doktorským studiem na Katedře statistiky NF VŠE v Praze ukončené titulem kandidátka věd. Vyučovala teorii statistiky a ekonomickou statistiku na VŠE v Praze, pracovala jako vědecký pracovník v Ústavu prognózování VŠE v Praze. Působila také v Ekonomickém ústavu Československé akademie věd. V letech 2008 až 2014 byla členkou bankovní rady České národní banky, od srpna 2014 pak působila jako hlavní ekonomka České bankovní asociace.

bila také v Ekonomickém ústavu Československé akademie věd. V letech 2008 až 2014 byla členkou bankovní rady České národní banky, od srpna 2014 pak působila jako hlavní ekonomka České bankovní asociace.

Eva Zamrazilová navázala svou prezentací na Martina Fassmanna a Vladimíra Štípka. Zdůraznila transparentnost, jednoduchost a stabilitu, tedy komponenty, které našemu daňovému systému chybějí a byly by zásadním posunem k lepšímu fungování systému. „Sliby, respektive plány na zjednodušení daňového systému, nacházíme snad u všech vlád, bohužel opak bývá pravdou a sliby se neplní,“ uvedla Zamrazilová. Mnoho problémů přináší výjimky v daňovém systému, které vedou k daňovým únikům. Změny jsou často oznamovány na poslední chvíli, tudíž lidé ani firmy nemají čas se na ně řádně připravit.

Dále se Eva Zamrazilová věnovala zdanění práce. V dnešním vyspělém světě má Česká republika jedno z nejvyšších zdanění práce. Podle statistik OECD jsme na 7. místě z celkově 40 zemí. Zdanění práce tvoří 40 % ze mzdy, vysoký podíl tvoří odvody na zdravotní a sociální pojištění. Snížit toto zdanění by tedy mohlo být přínosné, ale zároveň by mělo záviset na předpokládaném vývoji ekonomiky – problém by však nastal v případě jakéhokoli zlomu v ekonomice státu, který by nebylo možné předvídat.

Eva Zamrazilová poukazuje také na vývoj aktiv z národních účtů celého národního hospodářství, tedy budovy, stavby či přírodní zdroje. Tyto veličiny se vyvíjejí stabilně, proto je třeba zamyslet se, zda jim nevěnovat více pozornosti. Národní rozpočtová rada, jejíž předsedkyní je právě Eva Zamrazilová, se často zabývá výhledy na stability veřejných financí. Na základě zjištěných informací Rady je za závažný problém považován náš důchodový systém. „Za posledních 25 let ten systém důchodového pojištění vytvořil přebytek pouze v šesti letech od roku 1996. Ve všech ostatních letech byl důchodový účet v minusu. Dohromady deficit důchodového účtu přesáhl od toho roku 1996 tři sta miliard korun a samozřejmě, že se musel nutně podepsat do státního dluhu, respektive do celého veřejného dluhu,“ zdůraznila paní Zamrazilová. Přebytky důchodového účtu z let 2018 a 2019 jsou připisovány aktuální demografické situaci ve společnosti. Silná generace narozená v 70. letech minulého století je nyní na vrcholu své pracovní kariéry, mnoho z nich má slušný příjem a odvádí tedy vysoké pojistné, což je podle Evy Zamrazilové jeden z hlavních důvodů přebytku důchodového účtu v posledních dvou letech.

Věděli jste,

že se ročně vytiskne víc peněz
do hry monopoly než skutečných peněz?

INSTITUT MODERNÍ POLITIKY

Marek Kapička působí v Centru pro ekonomický výzkum a doktorské studium. Studoval na Institutu ekonomických studií Univerzity Karlovy, kde získal magisterský titul v programu Finance a bankovníctví v roce 1998. Poté navázal doktorským studiem na chicagské univerzitě ve Spojených státech, kde v roce 2003 získal titul Ph.D. Během svého studia a praxe získal řadu ocenění a stipendií, například stipendium J. E. Purkyně Akademie věd ČR, je však také držitelem ocenění Young Economist Award udělovaným Evropskou ekonomickou asociací.

Pan Kapička hovořil o tématu daní spíše z úhlu akademického než praktického. Z faktického hlediska má Česká republika jednu z nejnižších příjmových nerovností mezi vyspělými zeměmi. Když se podíváme například na to, kolik příjmů generuje vrchních 10 %, tak v České republice je to asi čtvrtina celkových příjmů, v Německu je to třetina, ve

Spojených státech je to ještě více. Takže nerovnost je zde relativně malá.

Druhým faktickým bodem, o kterém Marek Kapička mluvil, je to, že Česká republika má jednu z nejnižší míry progresivity daní a to opět mezi vyspělými zeměmi. Nejvíce vydělávající lidé v průměru platí zhruba o 10 % více než průměrní daňoví poplatníci, což je relativně málo, tudíž je v České republice velice malá míra daňové progresivity. Třetím důležitým faktem je to, že u nás je velmi malá graduace mezních daní. „Ty mezní daně jsou vysoké, ale ta jejich graduace, když budeme procházet tím spektrem příjmů, není velká, naopak, na konci dochází k velmi výraznému poklesu mezních daní pro ty nejvýše vydělávající,“ uvedl Kapička.

Poslední zmíněný fakt se týkal srovnání zaměstnanců a podnikatelů. Podnikatelé čelí výrazně nižším průměrným daním a výrazně nižším mezním daním, alespoň co se vrchního percentilu týče. Průměr jejich daně se od zaměstnanců liší asi o 10 % a mezní daně jsou dokonce o 5 % nižší, což je velký skok. Podle pana Kapičky ekonomické debaty téměř vždy končí u konfliktu mezi efektivností a solidaritou, ať už hovoříme o dani z příjmu či jiných daních. Ekonomové si přejí hlavně efektivnější

Věděli jste,

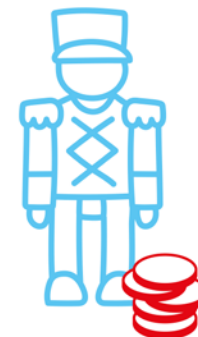
že první papírové peníze se objevily
už kolem 7. století v Číně?

i S T A R
INSTITUT MODERNÍ POLITIKY

Věděli jste,

že dříve bylo běžné platit daně
kromě peněz také v naturáliích,
formou roboty a nebo vojenskou službou?

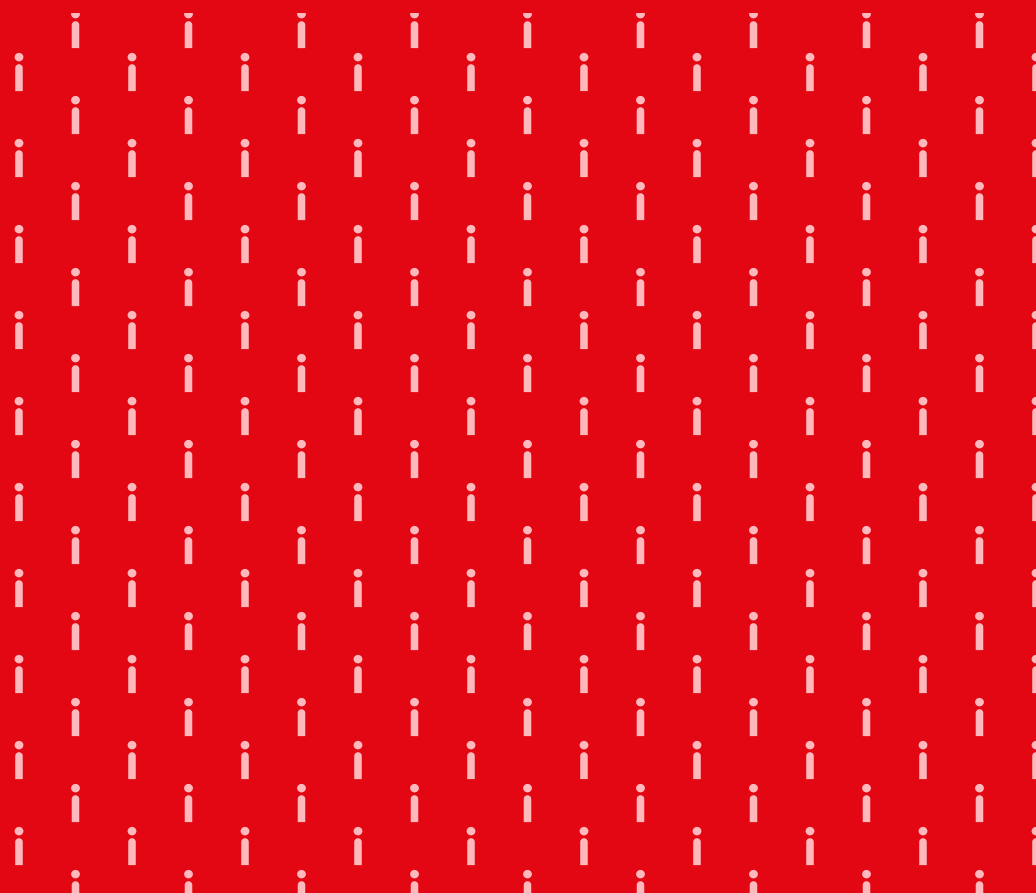

i S T A R
INSTITUT MODERNÍ POLITIKY

daňový systém, který by byl přínosný pro celou společnost. U daní z příjmu je efektivnost spjata s mezními daněmi. Čím vyšší jsou mezní daně, tím vyšší budou distorze v ekonomice, což není příznivé. V posledních letech jsou také velmi diskutovaným tématem mezní daně u nejvýše vydělávajících. Podle pana Kapičky je v našem daňovém systému prostor pro jejich zvýšení, ale konkrétní číslo je těžké nastavit, protože výše této daně je závislá na mnoha ekonomických faktorech, ke kterým bohužel Česká republika zatím nemá dostatek podkladů a dat. Optimální by byla jistá graduace. Na konci svého výstupu se Marek Kapička zmínil o diferencování daní mezi podnikateli a zaměstnanci, kde má náš daňový systém také ještě prostor pro zlepšení.

TRENDY DAŇOVÉ POLITIKY V EVROPĚ

SLOVENSKÁ CESTA

Tomáš Meravý je ekonomem ve slovenské politické straně Za ľudí. Současně působí také v ekonomickém think-tanku MESA10, kde se věnuje projektům v oblasti veřejných financí. V minulosti byl poradcem ministra financí Ivana Mikloše a pracoval také jako hlavní ekonom think-tanku GLOBSEC. Vystudoval obor Mezinárodní vztahy na Ekonomické fakultě v Bratislavě, poté ještě Americké dějiny na University of Edinburgh.

Tomáš Meravý uchopil téma daní více politicky. Daňová politika patří k hlavním nástrojům hospodářské politiky státu. Daňovou politiku nelze držet izolovanou od ostatních politik daného státu, tedy od politiky sociální, od rozpočtové politiky, případně od politiky trhu práce – vše musí být propojené.

Slovensko je ukázkovým příkladem toho, jak daňová reforma může pomoci ekonomice, pokud je použita správně, ale i toho, jaké dopady má na ekonomiku státu její zrušení či nezodpovědné a populistické kroky v daňové politice. V rámci Evropy je Slovensko známé daňovou reformou z roku 2004. Je však potřeba, podívat se dále do historie. Pan Meravý rozdělil období na tři fáze. První fází byla 90. léta za vlády Vladimíra Mečiara, která byla poznamenána velmi vysokými veřejnými výdaji, deficitním hospodařením a neudržitelnou hospodářskou politikou. Poté následovala fáze dvou vlád Mikuláše Dzurindy, při jejichž působení vznikla reforma, která snižovala veřejné výdaje a také dělala reformy nejdříve směrem k ozdravení makroekonomiky a později i směrem ke zvýšení konkurenceschopnosti.

Poslední fáze začala v roce 2006 a s krátkou pauzou trvá dodnes. Je to éra vlády politické strany Smer, která je poznamenána opět nárůstem míry přerozdělování, i když už ne zdaleka takovým, jaký byl například

v 90. letech. Zároveň je tato fáze poznamenána postupnou erózí daňové reformy a rapidním nárůstem populismu, nesystémových změn či také destabilizací legislativy. Slovensku se díky reformám podařilo nastartovat ekonomiku a zastavit zaostávání, které bylo vůči ostatním zemím včetně ČR znatelné. Mezi lety 2000 a 2010 dosáhlo Slovensko dokonce nejvyššího ekonomického růstu v celé Evropské unii, a to sice o více než čtyři a půl procenta. Na úroveň České republiky se však Slovensko nedostalo, protože ekonomika ČR začala po roce 2012 znovu růst a tehdejší slovenská vláda destruovala mnoho daňových reforem, což k růstu nevedlo.

Pan Meravý se věnoval reformě z roku 2004. Tuto reformu zavedl ministr financí Ivan Mikloš. Spočívala v tom, že byly zrušeny všechny výjimky, speciální režimy, sjednotily se všechny sazby daní do jednotné devatenáctiprocentní sazby, jak pro daň z příjmů právnických osob, tak i pro fyzické osoby, daň z přidané hodnoty i srážkovou daň z úroků. Některé daně byly úplně zrušeny, například daň z dividend či takzvaná „trojdaň“, která se skládala z darování, z dědictví a z přechodu a převodu nemovitosti. Přerozdělování a progresivita zdaňování příjmů u

Věděli jste,

že pokud jste dokázali doposud
vydělat alespoň půl milionu
korun, radíte se mezi 4 % nejbohatších
lidí na světě?

i S T A R
INSTITUT MODERNÍ POLITIKY

fyzických osob prošly také výraznou změnou – došlo k srovnání těchto daní. Největší efekt byl zaznamenán jednak u lidí s velmi nízkými až podprůměrnými příjmy a potom dále u lidí s nadprůměrnými příjmy. Daňové sazby od 10 do 38 % byly nahrazeny jednou 19 % a místo snížených sazeb bylo použito jedno nezdanitelné minimum pro všechny příjmové kategorie. Rovná daň přinesla výrazné zjednodušení daňového systému a rovněž větší konkurenceschopnost, co se zahraničních investorů týče. Slovensku se podařilo snížit efektivní zdanění například při kapitálových příjmech tím, že bylo zamezeno i dvojímu zdanění kapitálových příjmů.

Za zvrát považuje Tomáš Meravý příchod vlády politické strany Smer. Slovensko zažilo ekonomický krok zpět. Došlo ke zvýšení daní, především daní příjmů, tedy daní z příjmů fyzických a právnických osob. Vláda Smeru v roce 2012 rovnou daň definitivně zrušila. Nahradila ji u právnických osob sazbou 23 % a u fyzických osob zavedla 25% sazbu pro příjmy fyzických osob ležících těsně nad 3 600 eur měsíčně. To se však dotklo jen přibližně jednoho procenta nejlépe placených zaměstnanců. Vláda Roberta Fica i Petra Pellegriniho postupně zvyšovala daňovou zátěž pro fyzické osoby tím, že nezvyšovala zdanitelné mini-

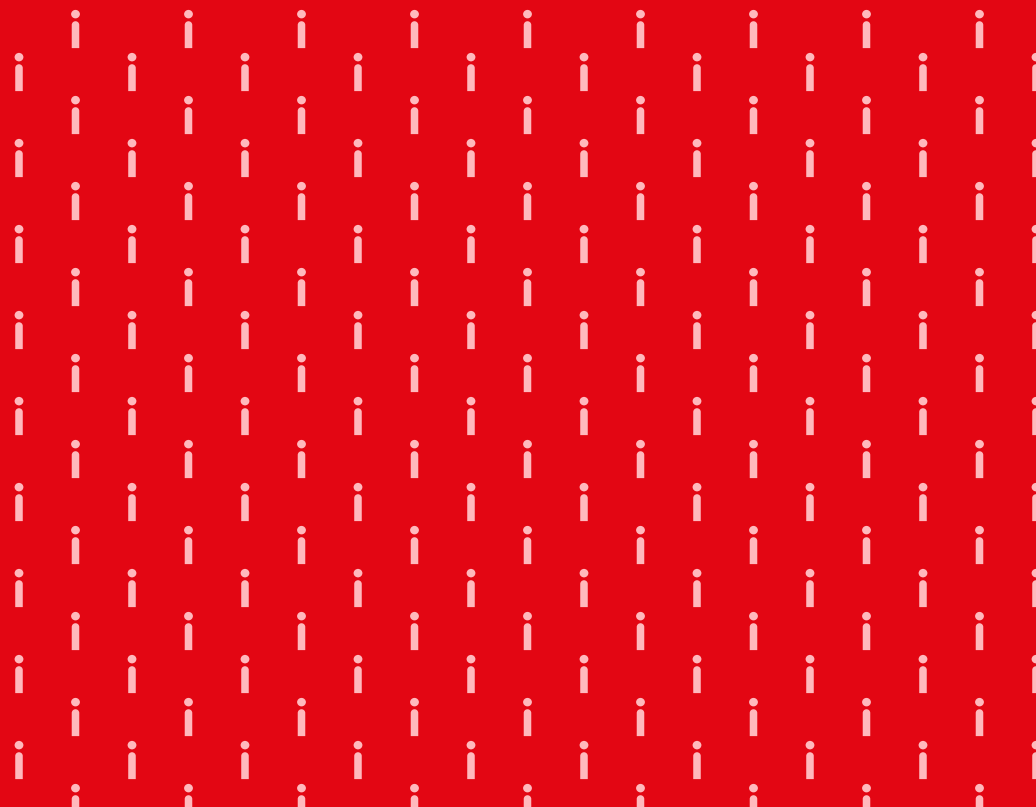
mum. Tento proces je nazýván „tiché zdanění“. Jako jeden z nejhorších důsledků nezodpovědné vlády Smeru považuje pan Meravý propad mezi generacemi – voličská základna strany Smer je tvořena staršími lidmi se středním či nižším vzděláním. Tyto voliče strana ovlivnila především benefity, co se vyplácení důchodů týče. Ostatní vrstvy obyvatelstva na to doplácely zvyšováním daní – tím se Slovensko ekonomicky opět propadlo a zvýšila se míra rizika chudoby. Mezigenerační propast je problém nejen na Slovensku, ale také v jihoevropských státech. Velké množství mladých lidí je ohroženo chudobou, naopak lidé v důchodovém věku jsou na tom finančně mnohem lépe. Dalším důsledkem nezodpovědných vlád Smeru je celkový ekonomický propad Slovenska. V roce 2017 Slovensko zaznamenávalo dokonce nejpomalejší ekonomický růst ve střední a východní Evropě. Slovenský daňový systém doplatil na jeho znepráhledňování a přemíru menších reforem. „Dnes, obávám se, že ta situace na Slovensku není ani zdaleka tak dobrá, jak je možná vnímána zpoza Moravy. Naopak to jde poměrně strmě z kopce a z toho důvodu i my v naší politické straně jsme si dali za cíl něco s tím udělat,“ naznačil Tomáš Meravý, který je členem strany Za ľudí. Součástí programu strany Za ľudí je obnovení jednotné sazby daně z příjmu u právnických osob a její snížení na 19 % nebo také daňový bonus na dítě.

Strana chce zvýšit investice do vzdělání a finančně více podporovat rodiny. V nerovnováze jsou ve slovenském daňovém systému výnosy z nepřímých daní a sociální odvody, to je třeba zlepšit.

TRENDY DAŇOVÉ POLITIKY V EVROPĚ

TRENDY DAŇOVÉ POLITIKY
V EVROPĚ A POROVNÁNÍ S ČR

Petr Zahradník je ekonomický expert, analytik a konzultant specializující se na problematiku Evropské unie. Vystudoval Vysokou školu ekonomickou v Praze, obor finance. V období 1991-1992 působil jako stipendista na katedře ekonomie na Queen Mary and Westfield College na londýnské univerzitě. Mezi lety 1992-1993 souběžně studoval program hospodářské politiky na Columbia University v New Yorku a evropská studia na Katolické univerzitě v Lovani v Belgii. V tomto období rovněž prováděl ekonomický výzkum v rámci projektu Světové banky. Nyní se věnuje spolupráci s akademickou sférou – působí na Vysoké škole ekonomické v Praze a řadě dalších univerzitních a výzkumných institucí nejen v tuzemsku, ale i v zahraničí.

Petr Zahradník si klade sugestivní otázku – k čemu jsou potřebné daně? Daně představují nástroj, který by měl zajistit efektivní fungování legitimní veřejné služby. Měly by zajistit optimální objem zdrojů pro výkon veřejných služeb. Daně nejsou jen ekonomický, ale i velmi účinný právní nástroj umožňující na jedné straně restringoovat, na straně druhé motivovat k určitému typu chování daňových poplatníků. „To znamená, chci-li nějaké chování potlačit nebo utlumit, tak uplatňuji restriktivní daňovou politiku a naopak, pokud chci daňovým zvýhodněním určité chování stimulovat, tak se chovám vůči tomuto typu poplatníků vstřícněji,“ uvedl pan Zahradník.

Je důležité porovnat i daňové trendy v Evropě se zbytkem světa, co se vyspělých ekonomik týče. Z dat Eurostatu za rok 2017 je patrné, že míra daňového zatížení v Evropské unii je nejvyšší ze všech srovnávaných oblastí světa. Evropská unie je tedy jako celek až o 5 % daňově zatíženější v porovnání se skupinou zemí OECD. Taktéž ostatní vyspělé země jsou dle dostupných dat méně daňově zatížené než Evropská unie. Co se

států EU týče, mezi členskými zeměmi jsou také znatelné rozdíly. Rozdíly se měnily částečně s vlnami, ve kterých státy vstupovaly do Evropské unie. V roce 2004 začala řada nových členských států uplatňovat politiku daňové soutěže, tím došlo k rozevření nůžek mezi státy Evropské unie. Pozitivní informací je to, že daňová zátěž je nyní o několik procentních bodů nižší než před patnácti lety. Mezi nejzatíženější státy tehdy patřily především severské země, kde číslo daňové zátěže v procentech začínalo pětkou. Nyní je v čele Francie, míra daňového zatížení tam činí 46,5 % hrubého domácího produktu, v těsném závěsu jsou Dánsko a Belgie. Na opačné straně spektra s polovičním zatížením jsou Irsko, Rumunsko a Bulharsko. Česká republika se drží mírně pod průměrem. Je také důležité, zda v daných zemích funguje decentralizace nebo fiskální centralizace. Fiskálně nejcentralizovanější zemí v rámci Evropské unie je Francie a na opačném pólu je Německo, kde v podstatě jak z hlediska daňových výnosů, tak zejména z hlediska rozdělení daňových výnosů v podobě výdajů mezi spolkovými zeměmi, německou federací a městy a obcemi existuje víceméně paritní úroveň. Z hlediska daňových trendů je třeba zaměřit se na jednotlivé typy – vedle standardních daní tam patří i povinné sociální příspěvky. Nepřímé daně,

Věděli jste,

že bezdětný jedinec s průměrnou mzdou odevzdá na daních 43,7 % své výplaty?

i S T A R
INSTITUT MODERNÍ POLITIKY

díky tomu, že DPH a spotřební daň jsou základem nebo byly základem evropského daňového systému v porovnání se Spojenými státy, tvoří necelých 35 % daňových příjmů. Tomuto přehledu vévodí Chorvatsko následované Bulharskem a Švédskem. Česká republika patří mezi evropský průměr, a to i navzdory našim relativně vysokým sazbám DPH. Oblasti daní přímých vévodí Dánsko. To však z daní přímých platí i celý systém sociálního zabezpečení. V případě povinných sociálních příspěvků se v čele drží Slovensko, Litva a Česká republika.

Evropa obecně má relativně nízký podíl enviromentálních daní na celkových daňových příjmech – jsou to pouze 2 %. V této souvislosti pan Zahrádka zmínil dokument Evropské komise European Green Deal, který by měl zajistit podmínky pro růst podílu environmentálních daní.

Další složkou, která tvoří nízký podíl na daňových příjmech v Evropské unii, jsou daně majetkové. Tvoří přibližně 6,6 %. Česká republika je v tomto ohledu s hodnotou 1,3 % výrazně podprůměrná, co se Evropy týče.

V Evropě lze pozorovat velmi výraznou snahu o zvýšení daňové disciplíny a potlačování daňových úniků a kriminality, zvláště v přeshraničním kontextu. Směrnice o opatřeních, která by měla zamezit daňovým únikům a aktivity z ní vyplývající včetně koordinace činností policejních orgánů státních zastupitelství, o tom svědčí. Tento trend do hlavních faktorů musíme v současné době, hodnotíme-li minimálně uplynulých pět let, zařadit.

Důležitá je snaha nalézt efektivní způsob zdanění pro nová odvětví, ať už se týkají virtuální ekonomiky či ekonomiky sdílené. Některé empirické studie ukazují, že efektivní daňová sazba v těchto odvětvích je na úrovni jedné třetiny nebo i méně, v porovnání s konvenčními odvětvími. Hledání nových způsobů a nových nástrojů pro veřejné financování se také stává klíčovým.

